

KRIPTO

ODGOVORI NA NEPOSTAVLJENA PITANJA

Rusmir Alihodžić

Sadržaj:

Predgovor	5
Uvod	6
Odakle početi	6
Kriptovalute prije kriptovaluta	7
Blockchain	9
Zašto kriptovalute	12
Kriptovalute	13
Bitcoin - prva kriptovaluta	13
Uspon Bitcoina	15
Digitalno zlato	16
Prljavi novac	19
Alternativne kriptovalute	21
Primjena kriptovaluta	23
Kripto sektori	26
Konsenzusni modeli	28
Kripto tržište i sigurnost	32
Tradicionalna finansijska tržišta	32
Kako funkcioniše kripto tržište	34
Manipulacije tržištem	37
Faze, trendovi, ciklusi	40
Bitcoin dominacija	44
Mjenjačnice, novčanici i mreže za trgovanje	47
Sigurnost, prevare i načini zaštite	51
Vrijednost kriptovaluta	55
Tokenomija	55
Način nastanka i inicijalna ponuda	57
Količina i distribucija	59
Volumen i likvidnost	61
Inflacija i spaljivanje	63
Tržišna kapitalizacija i procjena vrijednosti	65

Analize kriptovaluta	68
Fundamentalna analiza	68
Tehnička analiza	72
Analiza na blockchainu	80
Sentimentalna analiza	82
Istraživanje kripto projekata	84
Mogućnosti kripto svijeta	86
Načini zarade u kriptu	86
Investiranje i trgovanje	88
Ulazne i izlazne strategije	92
Upravljanje rizicima	95
Upravljanje portfolijom	100
Psihologija i emocije	102
Važnost vlastitih ciljeva	104
Kripto kafa sa...	106
Darko	106
Bostjan	108
David	110
Crypto Nova	111
Sandi	113
Alen	114
Kripto terminologija	116
Literatura	135

Predgovor

Ako ste u vlasništvu ove knjige i čitate ovaj predgovor, znači da ste vjerovatno čuli za kriptovalute i Bitcoin. Ako ste ipak od onih koji su željeli da saznaju više detalja, vjerovatno ste koristili različite izvore informacija poput Google-a, Youtube-a, Facebook-a, Instagram-a itd. Ono što ste mogli tamo vidjeti je mnogo prenatlaženih priča, polovičnih informacija, mnogo sugestivnih razmišljanja koja imaju za cilj da slušaoca ili čitaoca dodatno zainteresuju. Kao rezultat dodatnog interesovanja otvaraju vam se vrata prema plaćenim grupama, zajednicama, akademijama koje garantuju uspjeh. Iako se mnoge od tih zajednica predstavljaju kao edukativne, vremenom se preobrazu u grupe u kojima se dobijaju signali za kupovine ili prodaje, nešto slično popularnim kladioničarskim grupama u kojima neko "zna tačan rezultat" određene utakmice. Pitanje je, odakle ljudima koji stoje iza tih grupa informacije koje dijele sa zajednicom? Da li su oni neki genijalci koji znaju nešto što vi ne znate? Da li je jedini put do uspjeha učlanjenje u neku zajednicu i mjesečna uplata od nekoliko desetina ili stotina dolara?

Naravno, nisu u pitanju natprirodna bića niti su njihove zajednice jedini način. U ovom trenutku vjerovatno znaju više o kriptovalutama nego vi, ali to znanje nije došlo preko noći. Godine rada su iza njih i sasvim je uredu da dugogodišnji rad naplate na ovaj način. Ono što je često problem kod ovakvih zajednica su članovi koji nemaju predznanja da prate djelovanje grupe i često se pogube u mnoštvu informacija i donesu zaključak da kriptovalute nisu za njih.

U ovoj knjizi pokušaću na najjednostavniji način da predstavim osnovna načela vezana za investiranje u kriptovalute, kako bi nakon završetka čitanja bili u stanju da aktivno sudjelujete u istraživanju kriptovaluta te praćenju novosti vezanih za kripto projekte. Konačni cilj je da shvatite da možete biti uspješni u kripto svijetu ako budete disciplinovani, odgovorni i spremni svoje vrijeme posvetiti edukaciji. Važno je da znate da investiranje nije samo za bogate.

Od prijatelja i poznanika sam često dobijao pitanja vezana za prve korake u kripto svijetu. Obično su pitanja vezana za ulaganje novca, tek poneko oko edukacije. Naravno, potaknuti informacijama koje su do tada dobili, stavili su fokus na zaradu što je sasvim prirodna reakcija. Ipak, moja želja je da se u određenom trenutku ne nađu izgubljeni u kripto svijetu, razvučeni između različitih medija, grupa, influensera koji svakodnevno dijele mnogo različitih informacija. Zato, pružite sebi priliku da naučite osnovne stvari o kriptovalutama, a ova knjiga će vam biti dobra smjernica ka tome.

Uvod

Odakle početi?

S obzirom na to da niste ostavili knjigu nakon predgovora, znači da ste spremni za put kroz labirinte kripto svijeta. Prije konkretne priče o kriptovalutama važno je da odgovorite na nekoliko pitanja. Zašto se želite baviti kriptovalutama? Kakva očekivanja i ciljeve imate? Koliko ste se spremni žrtvovati na putu do uspjeha?

Savremeno digitalno doba, prepuno različitih uređaja, društvenih mreža, događaja, izazova, sa sobom donosi mogućnost gotovo svima da iznesu mišljenje na bilo koju temu, bez obzira na stepen edukacije i uglavnom bez posljedica. Kriptovalute nisu izuzetak. Postoji mnogo različitih tipova ljudi koji se bave obrađivanjem tema vezanih za kriptovalute i trgovanje kriptovalutama. Obično taj prvi susret sa kriptovalutama, tj. susret kroz mišljenje osobe koja priča o njima, definiše opštu sliku i ostavlja dojam koji će postati veoma važan faktor kod svake osobe u budućnosti.

Ako je riječ "prevara" prvo što ste čuli o kriptovalutama, vrlo je vjerovatno da nećete ni pokušati ozbiljnije istražiti ovu temu ili ćete konstantno tragati za dokazima da kriptovalute jesu prevara. Ako ste za kriptovalute čuli od osobe koja je uspješna u ovom poslu (bonus ako je i bogata), onda ćete sigurno biti zainteresovani da napravite određena istraživanja, da pročitate par članaka i pregledate nekoliko video materijala kako bi povezali neke osnovne stvari koje ste čuli pri prvom susretu. Bez obzira na koji način ste došli do prvih saznanja o kriptovalutama, važno je ne donositi ishitrene odluke već pokušati odgovoriti na pitanja sa početka.

Razlozi za bavljenje kriptovalutama mogu biti različiti. Neki su zainteresovani za samu tehnologiju, drugi vide priliku za dodatnu zaradu, trećima odgovara mogućnost da ne moraju raditi svaki dan od 8 do 16 sati do penzije itd.

Drugo pitanje često zna biti zamka za veliki broj ljudi, posebno one lahkovjerne. Nerealni ciljevi i očekivanja često izazivaju velike probleme, posebno ako su uzrokovani uticajem nekog od bogatih i uspješnih ljudi. Ono što svako od vas treba znati je da nema uspjeha preko noći. Sav glamur i raskoš koji često prikazuju uspješni ljudi može biti motivirajući, ali često zna ljude odvesti na stranputicu.

Bez obzira na različite motive oko ulaska u kripto svijet, put ka uspjehu je jedinstven, a temelji se na kvalitetnoj edukaciji koja će vam omogućiti da ispravno sagledate aktuelnosti i dešavanja na tržištu kriptovaluta.

Kriptovalute prije kriptovaluta

Godina 2008. se u kripto svijetu najčešće vezuje za nastanak kriptovaluta, tj. one prve, Bitcoina. Ipak, poznata je činjenica da se iza svakog projekta nalaze mjeseci i godine napornog rada u pripremi. Uzevši u obzir ovu činjenicu, možda je potrebno da se vratimo kroz vrijeme do stvarnog početka. Koliko tačno? Dvije, tri ili pet godina? Ne. Potrebno je vratiti se više od 30 godina unazad u odnosu na 2008. godinu.

Razvoj tehnologije utiče na načine poslovanja u određenom vremenu. Jedan od sektora na koji razvoj tehnologije najviše utiče je finansijski sektor. Tradicionalni monetarni sistem je pod kontrolom centralnih vlasti i podložan je inflaciji, korupciji i raznim manipulacijama (CoinPedia, 2023). U ovom centralizovanom sistemu glavnu ulogu igraju banke, koje predstavljaju posrednika između stranaka koje učestvuju u transakciji novca. Mnogi ljudi širom svijeta su uvidjeli manjkavosti ovog sistema, te su tražili alternativne načine i rješenja u skorašnjoj historiji. Neki od pojmova koji su se posebno isticali su *decentralizacija* i *digitalni novac*.

U periodu od 1974. do 1980. godine pojavilo se nekoliko naučnih radova vezanih za nove smjernice u kriptografiji, protokole, javne ključeve, mrežnu komunikaciju itd (CoinPedia, 2023). Prvi u nizu pokušaja razvoja digitalnog novca dogodio se prije više od 25 godina u odnosu na nastanak prve savremene kriptovalute. To je bio *Ecash* koji se pojavio 1982. godine. Omogućavao je anonimnost i sigurne transakcije uz pomoć enkripcije. Naredno desetljeće obilovalo je mnogim naučnim radovima vezanim za kriptografiju i digitalni novac. Četrnaest godina nakon *Ecash-a*, 1996. godine, pojavio se važan predek Bitcoina - *E-gold*. Bio je zasnovan na zlatnom standardu, a korisnici su mogli izvršiti određeni broj transakcija u zlatu, uz povoljne cijene. Godinu dana nakon, pojavio se *Hashcash*, sistem za potvrdu rada (eng. proof of work), koji je bio dizajniran da spriječi neželjenu poštu. Kasnije će ovaj sistem biti nadograđen i prilagođen za korištenje u Bitcoin mreži za osiguravanje transakcija.

Godine 1998., pojavila su se dva nova projekta. Prvi od njih bio je *Bit gold* koji je predstavljao decentralizovanu digitalnu valutu koja je koristila sličan sistem kao *Hashcash*. Drugi je bio *B-Money*, elektronski sistem, koji je koristio distributivnu mrežu da spriječi dvostruku potrošnju. Posljednji dio slagalice u razvoju digitalnog novca donio je Hal Finney, 2004. godine, kada je razvio model nazvan *Reusable Proof of Work*. Ovaj sistem je bio zadužen za kreiranje digitalnih tokena kojima se moglo trgovati direktno bez posrednika (eng. Peer-to-Peer).

Svi naučni radovi objavljeni u ovom periodu kao i lansirani projekti predstavljali su kvalitetne temelje najpoznatije kripto priče koja traje i danas. Razumijevanje porijekla ove tehnologije pomaže u sticanju uvida kako je transformisan način razmišljanja o

novcu i finansijskim transakcijama. Iz ovih dešavanja može se izvući još jedna važna poruka, a to je da se ništa ne dešava samo od sebe. Za sve je potreban naporan rad, jasan cilj i mnogo odricanja. Period od nastanka Bitcoina do danas predstavlja samo vrh ledene sante koji se vidi iznad vode. Ostatak sante je duboko u vodi, ali je i krucijalan u cjelokupnoj priči.

Hakler4Crypto